

Bergen 8. september 2009

Studieutvalget

Særskilt kursevaluering av allmenn formuerett, vår 2009

På bakgrunn av at det ble tatt opp som et eget tema under siste styremøte før sommeren i år, og samtaler jeg hadde med daværende prodekanus for undervisning, har jeg utarbeidet en særskilt evaluering og tilbakemelding for vårens, og til en viss grad fjorårets, kurs i allmenn formuerett. Det åpenbare problemet er naturligvis den høye strykprosenten, henholdsvis 10 % i 2008 og 14 % i 2009. Jeg legger derfor frem denne gjennomgangen for SU, som også inneholder flere forslag til mulige tiltak som kan settes i verk.

Ses det vekk i fra strykprosenten er karakterfordelingen relativt normal og godt innenfor retningslinjene satt ut fra hensynet til normalfordeling over tid. Resultatene fra de siste to årene er vedlagt og viser bl.a.:

2008: **A:** 8%, **B:** 23,6%, **C:** 31,9%, **D:** 26,7%, **E:** 9,7%

2009: **A:** 12,4%, **B:** 21,3%, **C:** 26,6 %, **D:** 26,2%, **E:** 14,3%

Det er *noe* lav uttelling på B, men uansett godt innenfor de angitte retningslinjer for å nå normalfordeling over tid. Dersom strykprosenten blir lavere, vil imidlertid de som da består sannsynligvis fordele seg utover de svakere karakterene. Slik sett kan man kanskje ideelt sett ønske seg noen flere både B'er og C'er, men det er uansett relativt marginale forbedringer som skal til for å nå gauss-målet. Erfaring fra sensuren viser med andre ord at det er særlig strykprosenten som er problematisk; ved karaktersetningen for øvrig tar sensorkorpset tilbørlig hensyn til eksamensoppgavens vanskelighetsgrad.

Både på referansegruppemøtet og i styremøtet er det i første rekke eksamensoppgaven studentene har uttrykt sin misnøye mot. Jevnt over er tilbakemeldingene på både forelesninger og seminarer gode. Foruten eksamensoppgaven er det kurslitteraturen det har vært visse innvendinger mot, men det er vanskelig å få gjort noe med, all den tid litteraturtilfanget på dette området ikke er så godt. Studentene var også svært godt fornøyd med læringsutbyttet av den obligatoriske oppgaven, som fremstår som en sentral og viktig del av undervisningsopplegget.

Når det gjelder eksamensoppgaven, ser jeg liten grunn til å gi enklere eksamener. Det eneste jeg oppnår ved det er at det blir vanskeligere å skille kandidatene, og at det blir mer tilfeldig hvem som havner på hvilke karakterer. Muligens fører enklere eksamener til at noen færre blir "avslørt" på eksamen, det vil si at de hoster opp noen fraser de har hørt og står, selv om de egentlig ikke har skjønnet så mye. Det synes ikke jeg er et relevant hensyn. At strykprosent er høy er heller ikke i seg selv særlig overraskende, sett i lys av at strykprosenten på gammel 3. avdeling alltid var høyere enn strykprosenten på de øvrige avdelinger.

Jeg har altså med andre ord ingen planer om å legge om praksis hva gjelder eksamensoppgaven. Jeg har også tydelig kommunisert til studentene hele veien at oppgaven er ment å være vanskelig. Eksamensoppgaven skal være av en slik art at studentene må vise at de faktisk har forstått faget, ikke bare at kurslitteraturen er lest. Eksamensoppgaven er derfor laget slik at den i meget liten grad gir uttelling for "pugg".

Det paradoksale er først og fremst at oppgaven i 2009 etter mitt skjønn var enklere enn i 2008. Slik sett var det kanskje særlig det faktum at en rekke studenter bommet på helt grunnleggende problemstillinger knyttet til kreditorrestitusjon som førte til at strykprosenten nå i 2009 ble særlig høy. Etter at kravene til eiendomsmeglere ble lagt om for å bedre partenes rettsstilling ved det store antallet eiendomskjøp i Norge, vil sannsynligvis en rekke jurister endre opp i eiendomsmeglerbransjen. Da kan vi ikke slippe igjennom studenter som ikke forstår de helt grunnleggende konsekvenser av tinglysing. Det er et samfunnsansvar å sørge for at de juristene vi sertifiserer som kvalifiserte også i allmenn formuerett innehar en tilstrekkelig minimumskompetanse. Hver enkelt overføring av fast eiendom har potensielt ruinerende konsekvenser for de involverte parter om ikke de jurister som gjennomfører transaksjonen har tilstrekkelig kunnskaper om tinglysingssystemet.

Eksamensoppgaven i vår hadde flere av disse helt grunnleggende elementene, bl.a. spørsmål om kreditorbeslag ved en ikke tinglyst eiendomsoverføring, anvendelse av dekningsloven § 2-2 (dvs. spørsmål om beslagsrett) på et tilfelle hvor noen motsetter seg beslag fordi en annen er registrert med grunnbokshjemmel, og dessuten en ganske ordinær problemstilling om omstøtelse av en gave. Rett nok var det innimellom disse oppgavene ganske kompliserte og krevende rettsspørsmål. Slik sett var det ikke gitt så mange "redningsplanker" til studentene: De fikk ikke 4-5 muligheter til å vise at de kunne noe. Men de fikk noen helt grunnleggende spørsmål som alle burde kunne besvare. De som ikke klarte det, endte som regel opp med en F. Jeg legger til at begge disse eksamensoppgavene har vært godkjent av en erfaren studentrepresentant med lang erfaring fra JSU og oppgaveutvalgsarbeid.

Spørsmålet er med andre ord i første rekke hvordan nivået skal kunne heves, slik at færre stryker, fordi det først og fremst er strykprosenten som er for høy. For de øvrige karakterene er nivået omtrent slik det skal være.

Et særlig problem er det tidsmessige omfanget av kurset. Tilbakemeldingen på referansegruppemøtet var klar og tydelig på at tiden er vel knapp. Kurset er uten tvil krevende; det har helt siden gamle 3. avdeling vært klart høyest strykprosent på akkurat de fagene som nå inngår i formuerettskurset. Samtidig er det i realiteten ikke ubetydelig kortere tid pr. studiepoeng på allmenn formuerett enn det er på strafferett og rettergangskurset. Formelt sett ser det ut til å være 28 uker på strafferett og rettergang og 14 uker på formueretten. Ser man nærmere på kursopplegget er det imidlertid en rekke forhold som gjør at tiden tilgjengelig på formuerettskurset er vesenlig mindre enn tiden som er tilgjengelig på strafferett og rettergang.

Strafferett og rettergang begynner i år (2009-2010-kurset) i uke 33. Kurset holder så på frem t.o.m. uke 51. Det starter så opp i uke 2 og eksamen er i uke 10. Dette gir totalt "offisielt" 28 uker (19 uker høst, pluss 9 uker på våren). Det skal imidlertid legges til at det ikke finnes en eneste fridag/helligdag i denne perioden. Det er noen undervisningsfrie dager i februar (faglig pedagogisk dag og fagkritisk dag), men dette berører neppe studentene i særlig grad, ettersom undervisningen på dette tidspunktet er avsluttet. Med eksamen like rundt hjørnet kan det trygt antas at dette ikke er noe som opptar studentenes tid. I tillegg kommer så juleperioden. Den offisielle kalenderen stopper den 18.12, og begynner opp igjen den 11.1. I denne perioden antar jeg det er tenkt inn ferie, men det kan ikke legges helt skjul på at det dreier seg om totalt 3 uker, med til sammen 11 ordinære "virkedager". Jeg tviler for eksempel ikke på at en rekke studenter benytter uke 1, 4. til 8. januar, til å forberede seg til den eksamenen som tross alt er kun i overkant av en måned unna.

Til sammenligning trekkes ikke påsken fra for formuerettens vedkommende; den er en del av de 14 ukene som offisielt står til rådighet for kurset. I tillegg kommer helligdager som Kristi himmelfartsdag, 1. mai, 17. mai, og pinsen. Dessuten går 2 dager vekk, ikke bare undervisningsmessig, men også for studentene, til kurset i jussettikk som går over to dager i mai. Resultatet er at den reelle tiden tilgjengelig for formuerettskurset våren 2009 er nede i 11 uker og 4 dager (1. mai faller i 2009 "heldigvis" på en helgedag).

Slik jeg ser det bør et naturlig tiltak i lys av dette, og den høye strykprosenten på faget, være å flytte eksamen i strafferett og rettergang to uker frem i tid, og da tilsvarende øke omfanget på formuerettskurset med to uker. Også studentene på referansegruppemøtet ga *klart* uttrykk for at tiden var et langt større problem på formuerettskurset enn på strafferett og rettergangskurset, og at det her burde omdisponeres undervisningsressurser. I tillegg foreslår jeg at kurset i jussettikk

flyttes til etter eksamen i formuerett, slik praksis var før studiereformen. I øyeblikket er eksamen i formuerett lagt til onsdag 16. juni. Jussetikkurset bør da kunne avholdes 17. og 18. juni i stedet for å utgjøre et uheldig avbrudd midt i formuerettskurset. Eventuelt kan kurset flyttes til høstsemesteret. Slik det er nå stjeler kurset i jussetikk verdifull tid midt i den mest intensive perioden av formuerettskurset.

Jeg innser at eksamen i strafferett og rettergang muligens ikke kan flyttes nå som kurset er i gang, men foreslår at dette blir implementert fra våren 2011. Eksamen i strafferett og rettergang bør da avholdes i uke 8 og formuerettskurset kan da starte opp i uke 9. Jeg legger til at det opprinnelig var planlagt eksamen for kurset i strafferett og rettergang for 2010 i uke 9, noe som var i tråd med tidligere praksis, men at eksamen siden har blitt flyttet til uke 10, siden denne var "ledig". Opprinnelig var tanken med en ledig uke etter eksamen at studentene skulle få tid til å sette seg inn i litteraturen i faget som kommer etter.

Flytting av jussetikkurset bør kunne gjennomføres umiddelbart.

Et annet tema som jeg synes det er naturlig å nevne, er det faktum at seminarene i øyeblikket ikke er obligatoriske. Seminarundervisningen utgjør i øyeblikket selve kjernen i undervisningsopplegget, og det ble også bekreftet på referansegruppemøtet at seminarene står helt sentralt i studentenes progresjon. Samtidig er det min erfaring, ut fra antallet seminargrupper og hvor mange studenter som møter i de enkelte gruppene, at en god del velger å droppe seminarundervisningen. De studentene som ikke deltar på seminarundervisningen er svært utsatt med tanke på eksamen, fordi den faglige modningen særlig er tenkt å skje rundt seminaropplegget. Til i år har jeg tatt konsekvensen av akkurat det, og kommer til å holde en egen innføringsforelesning for studentene hvor jeg særlig presenterer kursopplegget og informerer grundig om hva som forventes av studentene. Om ikke det fører til bedring, bør det vurderes å gjøre seminarene obligatoriske.

Det siste jeg finner grunn til å kommentere er kontinuasjonseksamen. Den hadde en strykprosent på ca 30 i 2008 og ca 20 i 2009. Det kan tenkes at dette delvis skyldes at de henholdsvis 10 og 14 prosentene som strøk på ordinær eksamen tok seg sommerferie og så to uker før kontinuasjonseksamen fikk beskjed om at de måtte prøve igjen. Da hadde de kort tid til å forberede seg, og de kunne i utgangspunktet lite allerede på ordinær eksamen når de var forberedt. Da sier det seg selv at det blir tøft å prestere bedre på kontinuasjonseksamen. Slik sett er det kanskje uheldig at kontinuasjonseksamen kommer allerede tidlig i august for fag som har sensur midt i juli. At kontinuasjonseksamen kommer så tett opptil ordinær eksamen, fører muligens også til at en del lettere trekker seg på ordinær eksamen, fordi kontinuasjonseksamen tross alt ikke er så langt unna, og man da får et par måneder ekstra å lese på. Også dette kan potensielt føre til høyere strykprosent, ved at

sommerferien gjerne ikke gir like mye rom for studier som studenten hadde tenkt seg på forhånd. Om man skal bøte på dette problemet er den eneste løsningen å avholde kontinuasjonseksamen senere. Det kan enten gjøres tettere opp mot studiestart, altså senere i august, eller så kan kontinuasjonseksamen for formueretten utsettes helt til første uken i januar. Noen voldsom effekt på strykprosenten tror jeg uansett neppe det er å hente ved å legge om kontinuasjonseksamen, men jeg synes like fullt det er grunn til å tenke grundigere igjennom hvordan kontinuasjonseksamen egentlig bør gjennomføres for at vi skal nå de målene som vi ønsker ved å tilby en adgang til kontinuasjon.

Uten mer tid på formuerettskurset, og med seminarer som ikke er obligatoriske, må fakultetet være forberedt på at andelen stryk på formuerettskurset fortsetter å ligge på mellom 10 og 15 prosent.

Bergen 8. september 2009
Hans Fredrik Marthinussen